

NIEUWJAARKE ZOETE

Een traditie die blijft hangen

NIEUWJAARKE ZOETE

“Nieuwjaarke Zoete zingen” is een traditie die vooral in de Kempen nog leeft. Op 31 december trekken kinderen zingend van deur tot deur. In ruil voor hun korte optreden, krijgen ze een centje, snoep, een cadeautje of een stuk fruit.

“Nieuwjaarke Zoete” is vandaag nog de beginregel van heel wat liedjes en versjes. Oorspronkelijk verwijst de uitdrukking naar de vieringen rond de naam van Jezus. “Zoet” hield toen verband met “lief”, “vriendelijk” en “zacht” of met “bemind”. De vroegste nieuwjaarsliedjes vermelden dan ook “de Zoete Jezus”.

Zoete Jezus uitverkoren,
In den stal zijt Gij geboren
Van een zuiver maged klaar.
Omdat hij ons eens zoudt leeren
Dat wij tot u zouden keeren
Met dat zoete nieuwejaar.

(Bron: www.liederenbank.nl)

[ZINGEN VOOR WAT GELD]

Net zoals bij Driekoningen was Nieuwjaarse Zoete oorspronkelijk een traditie die de volwassenen beoefenden. De arme bevolking ging de deuren langs voor wat extra geld of eten om de harde wintermaanden door te komen. Daarom noemen we deze traditie een “bedelzangtraditie”. Tijdens de feestdagen waren de mensen doorgaans wat vrijgevier. De zangers speelden handig in op deze christelijke naastenliefde.

[EEN BOETE VOOR ZINGEN]

Sommige zangers zagen hun kans schoon en maakten misbruik van de traditie. Bovendien oordeelde in 1772 de Magistraat van Turnhout dat het gebruik beschamend was voor de stad. Hij verbood het “rondgaan” op straf van een geldboete van zes gulden. Wie dat niet kon betalen, ging voor acht dagen naar de gevangenis.

Ook in Olen beslisten de schepenen in 1662 om de zangers te beboeten. De graanprijs was zodanig gestegen dat het bedelen om brood én het uitdelen ervan op de feestdagen niet meer door de beugel kon.

[DE KINDEREN NEMEN HET OVER]

In de loop van de 20ste eeuw steeg de welvaart en namen de kinderen de traditie over van de volwassenen. Ze kregen nog altijd een centje, maar steeds vaker ook snoep. Het was en is een ongeschreven regel om zoveel mogelijk te verzamelen op één dag. De moeders maakten de traditionele “zangzak” van een dichtgenaaide keukenhanddoek. In een washandje, met een veiligheidsspedd aan de binnenkant van de zak vastgemaakt, verzamelden de kinderen het geld.

LIEDJES

Nieuwjaarke Zoete

Terwijl de liedjesteksten erg gevarieerd zijn, blijven de zangertjes trouw aan de melodie van Nieuwjaarke Zoete. Die is gemakkelijk te onthouden en kan in één adem uitgezongen worden.

Veel van de liedjes zijn eigenlijk ingekorte versies van langere versies die niet meer te horen zijn met oudjaar. Niet alle liedjes werden in het dialect gezongen. Sommige liedjes met respectvolle teksten in algemeen Nederlands konden rekenen op een goede opbrengst.

(Hier woont nog een goede vrouw)

“Hier woont nog een goede vrouw
Die ons wel wat geven zou
Lang mag ze leven, veel mag ze geven
100 jaar na deze dag,
hoop ik dat ze leven mag”

Voor de boeren was er rond Nieuwjaar weinig werk op het land – een goed moment dus om een varken te slachten.

In plaats van het vlees gaven ze de zangertjes een marsepeinen varken. Dat vonden ze zo lekker dat ze bleven vragen naar “een varken”. Zo werd het dier een belangrijk personage in nieuwjaarsliedjes.

(Ons varken heeft vier voeten)

“Nieuwjaarke Zoete
Ons varken heeft vier voeten
Vier voeten en ne staart
Is dat dan geen centje waard?”

Je kon maar beter thuis zijn op de laatste dag van het jaar, want voor mensen die de deur niet open deden, zongen (en zingen) de kinderen een “wraakliedje”. Dit was kort, omdat ze zo weinig mogelijk tijd willen verliezen aan mensen die niets geven. (*Hoog huis, laag huis*)

“Er is een kotteke in de deur
Er hangt nen zak met zemelen veur
In ieder zemel zit een luis
Er zit nen goeie vent (vrouw) in huis”

“Deurtje deurtje
Ga toch open
Ik kom van heel ver aangelopen
Ik wens u een zalig nieuwejaar
Vul mijn zakje nu dan maar”

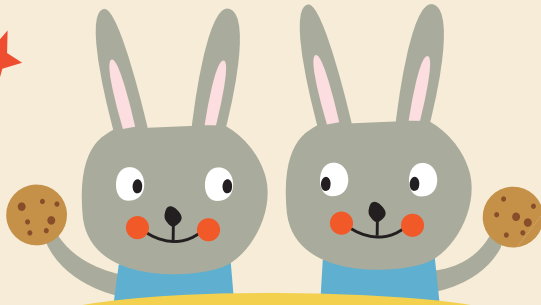
“Nieuweyorreke hak
Ge ziet het aan men klak
Ge ziet het aan m'n hoor
't Is mèrge nieuwejoor”

“Nieuwjaarke hottentot
Ons moeder heeft ne kletskep
Ons vader heeft nen baard
Van hier tot in de vaart”

“Nieuwjaarke hottentot
Ons vader heeft ne kletskep
Zeven jaar zonder haar
Ik wens u een gelukkig nieuwjaar”

“Nieuwjaarke fleske
Ons moeder is een meske
Ons vader is ne jongen
Is da niet schoon gezongen?”

“Oudjaar, Nieuwjaar
2 koeken is een paar
Ik wens u een gelukkig nieuwjaar!”

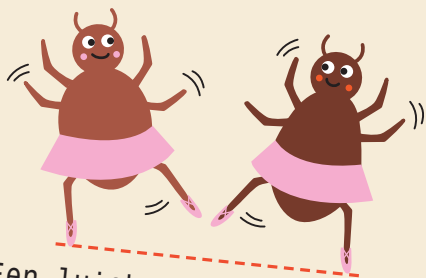
“Nieuwjaarke zoete
Ik hem kouw voeten
Laat me niet lang staan
Ik moet nog op een ander gaan”

“Nieuwjaarke zoete
Ik hem kouw voeten
Ik hem ne kouwe rug
Volgend jaar kom ik terug”

“Helder klinkt ons liedje door de winterlucht
In alle straatjes hoor wat een gerucht
Kinderhartjes wensen u een zalig jaar
Wil ons mandje vullen en tot volgend jaar”

"Oudjaar, Nieuwjaar
Ik wens u al te samen
Die hier mijn lied vernamen
Een zalig en gelukkig jaar"

"Een luiske en een vlooiike
Dansten op een strooiike
Paar, paar, onpaar
Ik wens u een zalig nieuwejaar"

"Nieuwejaarke hottentot
Ons vader heeft in zijn broek geprot
Had hij zoveel niet gegeten
Had hij niet in zijn broek gescheten"

KLEUR MIJ!

Kempens Karakter is een intergemeentelijk samenwerkingsverband met deelwerkingen rond cultureel erfgoed, onroerend erfgoed en toerisme.
We organiseren, stimuleren en ondersteunen.

Voor het project rond nieuwjaarszingen werkte Kempens Karakter samen met de jeugddiensten van Berlaar, Grobbendonk, Heist-op-den-Berg, Herentals, Herenthout, Hulshout, Lier, Lille, Nijlen, Olen, Putte en Vorselaar. Deze brochure is gebaseerd op www.zing-ze.be, een initiatief van k.ERF, en op publicaties van respectievelijk de gemeenten Olen en Vorselaar, aangevuld met verzamelde informatie uit vorige activiteiten rond nieuwjaarszingen.

Je kan je ervaringen delen op de facebookpagina van Kempens Karakter. Onder het evenement "Nieuwjaarke Zoete" vind je ook nog andere liedjes.

Kempens Karakter
Fundatiehuis – Begijnhof 27
2200 Herentals
014 21 39 00
www.kempenskarakter.be
info@kempenskarakter.be

ERFGOEDCEL
KEMPENS KARAKTER

